

Til lovforslag nr. L 151. Betænkning afgivet af Retsudvalget den 6. maj 1997

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af straffeloven

(Grov miljøkriminalitet)

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til justitsministeren, som denne har besvaret skriftligt og mundtligt.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige henvendelser fra:

Danmarks Sportsfiskerforbund,
Foreningen af Danske Kemiske Industrier
og
Pagh, Peter, Københavns Universitet.

Herefter indstiller *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et mindretal (Venstres og Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget) henviser til, at nærværende lovforslag er en del af regeringens lov og orden-pakke på miljøområdet. (Lovforslag nr. L 82 og L 83).

Mindretallet har bemærket sig, at regeringen, når det drejer sig om miljøforbrydelser, er af den opfattelse, at meget strenge straffe virker.

Venstre og Det Konservative Folkeparti udtrykker forventning om, at den iver, hvormed regeringen på miljøets vegne har gjort sig til tilhænger af lov og orden, i fremtiden vil få en afsmittende effekt, når det drejer sig om den enkelte borgers sikkerhed, f.eks. mod overfald.

Mindretallet er af den opfattelse, at forsættelige miljøovertrædelser, der forvolder betydelig skade, bør optages i straffeloven.

Straffeloven er grundlæggende for samfundets strafferetlige selvforståelse.

De grundlæggende grænser for den enkeltes udfoldelse, for at et fællesskab kan fungere, er nedfældet i straffeloven.

Efterhånden som fællesskabet har overtaget flere opgaver, er det også naturligt, at straffeloven ændres for at markere, at fundamentale fællesskabsgoder skal beskyttes, og at krænkelse af fælles goder straffes.

Fællesskabet består af enkelte individer, og fællesskabet er ikke noget i sig selv. Individet er ikke til for fællesskabets skyld, men fællesskabet er til for det enkelte menneskes skyld.

Der må være lighed for loven, og miljøproblemer løses ikke ved at kriminalisere enkelte grupper.

Ingen bør kunne undslå sig for miljøansvaret, heller ikke offentlige myndigheder.

Mindretallet forventer, at lovforslaget vil betyde en forbedring i sagsbehandlingen og dermed i retssikkerheden, idet sager vedrørende overtrædelse af straffeloven vil kræve en betydelig indsats af de miljømyndigheder, der ofte forbereder sagerne.

Retssikkerheden er i dag ofte helt utilstrækkelig og uforsvarlig i miljøsager og er udtryk for en vilkårlighed i reguleringen, der er på kanten af grundlovens beskyttelse af ejendomsretten og husfreden.

I dag er det ofte den samme myndighed, der kontrollerer, og som tilfældigt bliver opmærksom på lovovertrædelser og behandler sagerne om lovovertrædelserne.

Denne svækkede retsbeskyttelse bliver yderligere markant på grund af det totale fravær af bestemmelser i retsplejeloven, der fastsætter spilleregler for forvaltningsmyndigheder.

I kølvandet på den stigende regulering af borgernes adfærd er nemlig fulgt en stadigt stigende kontrolvirksomhed, der med hjemmel i lovgivningen giver myndighederne mulighed

for indgreb af f.eks. ransagningslignende karakter.

De mange love, der uden nærmere betingelser f.eks. giver kontrollerende myndigheder adgang til private hjem, er en udhulning af grundlovens bestemmelse om husfredens ukrænkelighed.

Myndigheder kan f.eks., uden at ransagningsbetingelserne er opfyldt, trænge ind i borgernes boliger og uden at rejse sigtelse »kontrollere«. Myndighederne foretager afhøringer uden at gøre opmærksom på, at udtalelserne kan blive anvendt ved en senere straffesag. Finder myndighederne beviser for strafbart forhold, gælder hverken regler om tilkaldelse af politi eller advokat, ligesom myndighederne ikke er uddannet til og ikke har forskrifter for indsamling af beviser og afvejning af disse.

I den senere tid har bevisbyrde regler i strafferetsplejen i forbindelse med fund af store økonomiske midler hos rockere været diskutert.

Der er meget strenge regler for politiets muligheder for at anvende de såkaldte tilfældighedsfund.

Hvad andre myndigheder, der under kontrol finder beviser for strafbart forhold, skal foretage sig, er ikke reguleret. Borgeren befinder sig i en gråzone, hvor myndigheden kommer for at kontrollere, men hvor sagen kan ende som en straffesag, uden at borgeren har de retssikkerhedsgarantier, der gælder inden for strafferetsplejen.

Dette område er kun i ringe omfang diskutert i teorien og udgør et væsentligt retssikkerhedsproblem.

Myndighedskontrol indebærer en farlig sammenblanding af myndighedernes vejledning, kontrol og indsamling af materiale til straffesager. Der bør derfor fastsættes regler, der nøje sikrer, at den enkelte myndighedsperson ikke blander funktionerne sammen.

Det må antages, at domstolenes beviskrav for forsætlige miljøovertrædelser efter straffeloven vil være af samme karakter som for øvrige forsætlige lovovertrædelser, og at domstolene i disse sager vil foretage samme prøvelse af efterforskningen som i andre straffesager.

Kort sagt, med miljøovertrædelsernes optagelse i straffeloven og kravet om forsæt vil domstolene kræve de samme retssikkerhedsgarantier som i strafferetsplejen. Dette vil betyde en væsentlig forbedring af retssikkerheden.

Et andet mindretal (Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget) finder, at overførslen af den grove miljøkriminalitet til straffeloven især vil kunne øge den præventive effekt.

Socialistisk Folkeparti finder imidlertid, at hvis lovforslaget skal få nogen som helst betydning, er det afgørende, at anklagemyndigheden styrkes på dette område, ressource- såvel som uddannelsesmæssigt. Dette blev allerede anbefalet af Retsplejerådet i 1990 og er siden blevet gentaget af bl.a. professor Gorm Toftegaard Nielsen og lederen af Rigspolitiets rejsehøldnings afdeling for miljøkriminalitet, Kurt Pedersen.

Et tredje mindretal (Enhedslistens medlem af udvalget) ønsker at tilkendegive, at Enhedslisten generelt er skeptisk over for regeringens lov og orden-pakke på miljøområdet, fordi pakken går uden om de reelle problemer med hele den danske miljøbeskyttelse og nøjes med at fokusere på et enkelt delproblem med en lille gruppe lovbrudere. Man går alene efter de deciderede kriminelle inden for det private erhvervsliv, og Enhedslisten tvivler på, at det har nogen væsentlig effekt i forhold til de reelle problemer med hele den danske miljøbeskyttelse.

Så længe kontrolsystemet omkring miljølovgivningen alene er forankret i kommuner og amter med Miljøstyrelsen i toppen, ses der alt for ofte gennem fingre med overtrædelser, eller der gås meget lempeligt til værks over for den enkelte virksomhed.

Der er således ofte modstrid mellem de politisk fastsatte miljøregler og deres faktiske overholdelse for ikke at tale om sanktionerne for overtrædelser, og her ønsker Enhedslisten, at der gås mere grundlæggende til værks i form af en folkelig kontrol med miljøtilsynet.

Derfor ønsker Enhedslisten oprettet lokale, direkte valgte økologiske råd med selvstændig kompetence til bl.a. at se de lokale miljømyndigheder i kortene.

Sådanne råd skal bl.a. have ret og pligt til at få indsigt i lokale miljøsager, hvor borgerne eller lokale miljøforeninger mener, gældende regler er overtrådt.

Rådet skal således ikke erstatte de lokale miljømyndigheder, men fungere som borgernes vogter i forhold til de lokale myndigheders beslutninger i bl.a. miljøtilsynsager.

Dorte Bennedsen (S) Erling Christensen (S) Holger Graversen (S) Per Kaalund (S)

Helen Jørgensen (S) Margrete Auken (SF) nfm. Bjørn Elmquist (RV) fmd.

Søren Søndergaard (EL) Arne Melchior (CD) Birthe Rønn Hornbech (V)

Inge Dahl-Sørensen (V) Pia Kjærsgaard (DF) Erling Oxdam (V) Helge Adam Møller (KF)

John Vinther (KF) Gitte Seeberg (KF) Tom Behnke (FP)